

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania R. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Szczecinie

o wysokość emerytury - prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 4 grudnia 2024 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 maja 2023 r., sygn. akt III AUa 688/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego 240 zł dwieście czterdzieści złotych), wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c., tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

Ł.n

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 maja 2023 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie z odwołania R. D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Szczecinie w przedmiocie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 22 września 2022 r., którym oddalono odwołanie.

Odwołujący się wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd drugiej instancji, a w przypadku stwierdzenia podstaw, o uchylenie w całości również zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w Szczecinie i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi, a ponadto o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego: 1) art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1631; dalej: ustawa emerytalna), przez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu za Sądem pierwszej instancji, że ubezpieczony nie był zatrudniony w Z. S.A. w S. na stanowisku związanym z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach i nie wykonywał takich obowiązków w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdza, że ubezpieczony wykonywał takową pracę w warunkach szczególnych; 2) art. 21 ust. 1 w zw. z art. 2 pkt 5 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 164 ze zm.), przez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu przez Sąd drugiej instancji, że w sprawie ubezpieczony nie wykazał 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe, w tym zeznania świadków i przesłuchanie ubezpieczonego jednoznacznie potwierdzają, że ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 15 lat; 3) art. 5 k.c., przez jego błędne niezastosowanie przez Sądy obu instancji i przyjęcie, że ubezpieczony nie

legitymuje się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, bowiem miał on w Z. nie wykonywać prac o takim charakterze w sposób ciągły i w pełnym wymiarze czasu pracy, podczas gdy jego współpracownicy, a zarazem świadkowie powołani w niniejszej sprawie wykonywali tożsame do ubezpieczonego obowiązki i korzystają z prawa do rekompensaty tytułem pracy w warunkach szczególnych, co w sposób jawny i ewidentny narusza zasady współżycia społecznego, w tym m.in. zasadę równego i sprawiedliwego traktowania w zatrudnieniu i zasadę dostępu do świadczeń z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Skarżący podniósł również zarzut naruszenia przepisów postępowania, mającego istotny wpływ na wynik sprawy: art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 327¹ § 1 k.p.c., przez uznanie za słuszną przez Sąd drugiej instancji dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd pierwszej instancji w postaci dowodu z zeznań świadków Z. T., J. W., J. R. F. T., W. T., H. B. oraz przesłuchania ubezpieczonego, która doprowadziła do błędnych ustaleń faktycznych w sprawie, co skutkowało przyjęciem, że ubezpieczony nie legitymuje się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, bowiem w Z. w ramach zajmowanego stanowiska monter - mechanika silników spalinowych wykonywał swoje obowiązki zarówno w hamowniach i montowniach, w których stale prowadzone są próby silników spalinowych oraz przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach, a zatem nie świadczył pracy wyłącznie na jednym z tych stanowisk stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, podczas gdy dla wykazania powyższego możliwe jest łączenie w przebiegu dniówki prac o różnym charakterze polegające na wykonywaniu nie jednego, lecz kilku rodzajów prac w szczególnych warunkach ujętych w wykazie, co miało miejsce w przypadku ubezpieczonego i co potwierdził przeprowadzony przez Sąd pierwszej instancji dowód ze źródeł osobowych, a co wadliwie ocenił Sąd pierwszej i drugiej instancji.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że wnosi o przyjęcie przedmiotowej skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego: 1) że istnieje konieczność rozpatrzenia naruszenia przepisów prawa procesowego, zwłaszcza art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c.

art. 382 k.p.c., polegającego na przejęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji, gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym; 2) czy w okolicznościach niniejszej sprawy nie jest tak, że ubezpieczony, który pracował w Z. na stanowisku montera - mechanika silników spalinowych wykonywał swoje obowiązki zarówno w hamowniach i montowniach, w których stale prowadzone są próby silników spalinowych oraz przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach, a zatem choć nie świadczył pracy wyłącznie na jednym z tych stanowisk stale, ale sumarycznie w pełnym wymiarze czasu pracy - powinien mieć połączone w przebiegu dniówki prace o różnym charakterze polegające na wykonywaniu nie jednego, lecz kilku rodzajów prac w szczególnych warunkach ujętych w wykazie, co ostatecznie doprowadziłoby do ustalenia, że ubezpieczony legitymuje się wymagany stażem ubezpieczeniowym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba

rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wyvodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany

jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przedstawiane we wniosku zagadnienia prawne nie mają w istocie charakteru abstrakcyjnego problemu prawnego, stanowią bowiem sformułowane w kazuistyczny sposób pytania o zasadność sposobu rozstrzygnięcia sprawy, pozostające w dodatku w oderwaniu od ocen prawnych i ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy orzekające w niniejszej sprawie.

Ponadto skarżący nie przedstawił w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentacji jurydycznej, za pomocą, której wykazałby, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne cechujące się walorem "istotności" wymaganym w przypadku zagadnień, które mogą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; z dnia 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; z dnia 26 lutego 2016 r., LEX nr 2015640; z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527).

Skarżący w istocie nie formułuje więc abstrakcyjnego zagadnienia prawnego, a zmierza wyłącznie do rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy w sytuacji, gdy Sąd Najwyższy nie jest sądem trzeciej instancji i jako sąd prawa a nie sąd faktów związany jest ustaleniami faktycznymi w sprawie. Natomiast zastosowanie prawa w konkretnej sprawie to domena podstawy przedsądu wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., na którą to podstawę skarżący nie powołuje się w skardze kasacyjnej.

Zauważyć jednakże można, że w orzecznictwie przyjmuje się, że pracownik, który u jednego pracodawcy w tym samym czasie (okresie) wykonywał różne rodzaje pracy w szczególnych warunkach (wymienione w załączniku do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - wykaz A), stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie powinien być pozbawiony uprawnienia do zaliczenia tego okresu do zatrudnienia w szczególnych warunkach wymaganego do emerytury na podstawie art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy emerytalnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 r., II UK 103/11, LEX nr 1130388). Wbrew podnoszonej przez skarżącego argumentacji nie mogło to mieć jednak zastosowania w sprawie, ponieważ zgodnie z ustaleniami faktycznymi, na co wyraźnie wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, na pełen wymiar pracy odwołującego się składały się również prace, których nie sposób zaliczyć do wykonywanych w warunkach szczególnych, w tym prace mechanika w warsztacie. Sąd Najwyższy związany jest dokonanymi w sprawie ustaleniami faktycznymi.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

r.g.